

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2013. május 13.

LATIN NYELV

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

I. FORDÍTÁS

*Mire kell figyelnie annak, aki el akarja foglalni Alexandriát?
(Incerti auctoris, De bello Alexandrino 5)*

Alexandria est fere tota suffossa specusque habet ad Nilum pertinentes, ³ quibus aqua in privatas domos inducitur, ³ quae paulatim spatio temporis liquescit ac subsidit. ² Hac uti domini aedificiorum atque eorum familiae consuerunt: ⁵ nam quae flumine Nilo fertur adeo est limosa ac turbida, ut multos variosque morbos efficiat; ⁷ sed ea plebes ac multitudo contenta est necessario, ⁵ quod fons urbe tota nullus est. ³ Hoc tamen flumen in ea parte erat urbis, quae ab Alexandrinis tenebatur. ⁶ Quo facto est admonitus Ganymedes posse nostros aqua intercludi. ⁶

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. A fordítást akkor tekinthetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik válsul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50 százaléknál nagyobb. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmiságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatokból áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40 százalékos meghaladó pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20 százalékáig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás:

Szinte egész Alexandria alatt járatok húzódnak, és egészen a Nílusig terjedő csatornák vannak, amelyeken keresztül a magánházakba vezetik a vizet, amely lassan (az idő múlásával) áttetszővé válik és megtisztul. Ezt szokták használni a házak tulajdonosai és az ő családjuk, mert az a víz, amelyik a Nílusban folyik, annyira zavaros és iszapos, hogy sok és különbözőféle betegséget okozhat. A köznépnek azonban mégis ezzel kell megelégednie (szükségszerűen ezzel elégszik meg), mivel a városban egyetlen kút sincs. A folyó (ez a folyó) azonban a városnak azon a részén volt, amelyet az alexandriaiak felügyeltek (tartottak). Ez a körülmény arra figyelmeztette Ganümedészt, hogy a mieinket el lehet zárni a víztől.

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell megadni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el. Amennyiben valamelyik feladatban öt-tizedre végződő pontszám keletkezik, a felső pontozási táblázatban is ebben az alakban jelenjen meg, az **ÖSSZESEN** rovatban viszont az esetlegesen keletkezett törtszámot a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni.

1. Változtassa meg a következő szókapcsolatok számát (egyes ↔ többes)! (6 pont)

virginis purae	<i>virginum purarum</i>	1+1 pont
oculos, quos	<i>oculum, quem</i>	1+1 pont
in familia dulci	<i>in familiis dulcibus</i>	1+1 pont

2. Képezzen a felix (felicis) melléknévből adverbiumot mindhárom fokban! (3 pont)

alapfok:	<i>feliciter</i>	1 pont
középfok:	<i>felicius</i>	1 pont
felsőfok:	<i>felicissime</i>	1 pont

3. A duco 3 duxi, ductum igének mindig csak a megjelölt tulajdonságát változtassa meg! (4 pont)

ducit	→ indicativusból coniunctivusba	<i>ducat</i>	1 pont
ducimini	→ többesből egyesbe	<i>duceris</i>	1 pont
dux	→ aktívól passzívba	<i>ductus 3 sum</i>	1 pont
duxerat	→ perfectumból imperfectumba	<i>ducebat</i>	1 pont

4. Nevezze meg a curro 3 cucurri, cursum ige alábbi igeneveit! (5 pont)

cursus 3 esse	<i>infinitivus perfectus passivi</i>	1 pont
currens (currentis)	<i>participium imperfectum activi</i>	1 pont
cursu	<i>supinum</i>	1 pont
cursurus 3	<i>participium instans activi</i>	1 pont
cucurrisse	<i>infinitivus perfectus activi</i>	1 pont

5. Nevezze meg a következő mondatokban található igeneves szerkezeteket, és csak az igenevet karikázza be bennük! (6 pont)

Milites arma capiunt urbem <i>defendendam</i> causa.	1 pont
<i>gerundivum(os szerkezet)</i>	1 pont
Hostibus <i>interfectis</i> cives gaudent.	1 pont
<i>ablativus absolutus</i>	1 pont
Coloni semper <i>laborare</i> videntur.	1 pont
<i>nominativus cum infinitivo</i>	1 pont

(Ha egy mondatban több szó van bekarikázva, nem adható meg a pont!)

6. Sextus intravit domum Marci, ut Marcum iussu Catilinae interficeret.

a) Miért áll az *interficeret* állítmány coniunctivusban? (2 pont)

Mert célhatározói mellékmondatról van szó.

2 pont

b) Miért áll *praeteritumban*? (2 pont)

Mert a főmondat múlt idejű.

2 pont

c) Miért áll *imperfectumban*? (2 pont)

Mert a latin a célhatározói mellékmondatot egyidejűnek tekinti a főmondattal.

2 pont

7. A következő latin szavak mellé írjon 1-1 belőlük származó, a mai magyar köznyelvben használt szót. Milyen értelemben használjuk a magyar szót? (3 pont)

creo 1	<i>kreatúra</i>	<i>teremtmény</i>	0,5+0,5 pont
civilis 2	<i>civil</i>	<i>polgári</i>	0,5+0,5 pont
lex, legis f.	<i>legális</i>	<i>törvényes</i>	0,5+0,5 pont

(A megadott latin szóból képzett más magyar szó is elfogadható.)

8. Folytassa a megkezdett sort még 2 elemmel, teljes szótári alakokat megadva! (2 pont)

intellego 3 -lexi, -lectum	→	intellectus, -us m.	
moveo 2 movi, motum	→	motus, -us m.	
sentio 4 sensi, sensum	→	<i>sensus, -us m.</i>	1 pont
video 2 vidi, visum	→	<i>visus, -us m.</i>	1 pont